

ՕՐԱԳԻՐ

10 ՓՐՅ.

10 ՓՐՅ.

ՔԱՂԱՔԱՅԱՆ ԵՐԵՎԱՆԻ ԵՒ ԵՊԻՏՈՒՄԻԱՆ

Ե. ՏԱՐԻ 1290 ՇԱՊԱՆ 22

ԵՐԵՎԱՆԻ 2 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1873

Ն. Տ. ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 14 ԹԻԻ

1054

ԱԶԳԱՅԻՆ

Ցոյցեր սկսան եկեղեցեաց մէջ ընդ-
դէմ Ս. Պատրիարքի :

Այս էր հաւանական հետեւանքը անց-
եալ ուրբաթ առաւ Սզգային ժողովոյն
դէմ պատրիարքեան չորս վարժապե-
տաց ամբոխին ըրած բռնաբարութեան :

Սակայն այն որչափ այսպանելի էր
սա ալ այնքան այսպանելի է : Եթէ Սզ-
գային ժողովոյն ազատութեան բռնա-
բարութիւնը ներքի չէ՝ այնքան ներքի
չէ բարեպաշտ ժողովրդեան եկեղեցի
դիմելու և աղօթելու ազատութեանը
դէմ բռնաբարութիւն :

Թերևս վերջինը առաջնոյն անմիջա-
կան հետեւանք համարելով արդարա-
նալ ուղուի, սակայն բռնաբարութիւնը
միշտ բռնաբարութիւն է : Հետեւաբար
բռնաբարութեան կրկնութիւնը չը կըր-
նար զբռնաբարութիւն արդարացիել,
որոյ կրկնութիւնը նոյն ինքն Սահմա-
նադրութեան դաւաճաններուն ազդա-
ւեր սկզբանը ալ աւելի կը նպաստէ :

Քու և անոր մէջ եղած տարբերու-
թիւնն այն է միայն որ եթէ նա վարձ-
եալ էր ու ըրաւ, դու արդարապէս
զայրացեալ էիր ու ըրիր :

Դու ժողովուրդ՝ կամ երեսփոխա-
նութիւն ունիս, կամ չունիս : Եթէ
ունիս, ուրեմն յարգէ նոյն ինքն քու
քուէդ, քու ստորագրութիւնդ : Եթէ
չունիս՝ ընտրէ երեսփոխանութիւնդ :

Երեսփոխանին բերնէն ելած ամեն
մէկ բառ՝ որ նոյն ինքն քու բերնէդ
եղանիք կամ ելած բառերն են՝ օրինա-
ւոր է և վճռող : Իսկ երբ քու բերնէդ
ելլայ այն բառը վճռական կերպով մի-
այն՝ այն ատեն թէ և արդար և իրաւա-
ցի բլլայ այն՝ միշտ ապօրինաւոր է : Ին-
չուն կը զոհեա միջոցին համար քու ար-
դար և իրաւացի կամքդ ու ապօրինի է
ըսել կուտաս, մինչդեռ երբ միեւնոյն
բանը քու երեսփոխանդ ըսէր՝ օրինա-
ւոր պիտի սեպուէր :

Դու ժողովուրդ՝ սպասեցիր քու

Թաղ : Խորհրդոյդ կոնկուտուելուն և
քու Բաղ : Ժողովոյդ հալածուելուն ու
ծեծուելուն առջև և այս՝ քու միայն
յոյսդ Սզգ : Ժողովոյդ վրայ դնելով ը-
րիր : Իսկ հիմայ երբ տեսար թէ՝ քու
միակ ներկայացուցիչդ քու ընտրած ժո-
ղովդ՝ Պատրիարքեան չորս վարժա-
պետաց, չորս օտապաշեաց, չորս ընչ-
պէրաց և վերջապէս 100 նոց ամբոխի
հալածանաց տակ է, կրքի ելար և չու-
ղածդ ընել ձեռնարկեցիր, սակայն կե-
ցիր, դեռ յուսահատութեան ժամը
հասած է :

Քու ներկայացուցիչ երեսփոխանու-
թիւնդ իրաւ է՝ ծեծելով ցրուել ու
հալածել ուղեղն, բայց չը կրնայ հալա-
ծել : Ըստ ուղղութիւն ըրէ ուղեղն
բայց չը կրնայ ին :

Քու երեսփոխանութիւնդ չը կայ
չէ, այլ կայ այսօր : ուրեմն կեցիր նա-
յինք ինչ պիտի ընէ այն :

Միթէ կը կարծես թէ՝ քու երես-
փոխանութիւնդ խմբովին Մեծ Եպար-
քոսին չը պիտի ներկայանայ, չը պիտի
ըսէ թէ՝ արդի գործադիր իշխանու-
թիւնը զմեզ մէկ քանի սրիկայից ոտից
կոխան ընել կուղէ, չը պիտի ուղէ քա-
ղաքականապէս ազատ խորհրդարան մը
արդի գործադիր իշխանութեան այս ը-
րածները դատելու :

Սպասէ մինչ հինգշաբթի օր և ան-
շուշտ եղիր որ՝ ուրբաթ կամ շաբաթ
առաւօտ քու երեսփոխանացդ այս ձեռ-
նարկութեան նկարագրութիւնը և սլաշ-
տօնապէս առնուած և տրուած պատաս-
խանները պիտի կարդաս լրագրաց մէջ :

Ինչ կը կարծես, Բիւրտիստան է
հոս՝ թէ թագաւորանիստ մայրաքաղաք
կեցիր ուրեմն և մի անապարհ : քու
այն եկեղեցականութիւնդ՝ որ բերայի
գերեզմանատան խնդրոյն առթիւ Օ-
գոստափառ Կայսեր ներկայացաւ և իւր
արդար ձայնը լսուեցաւ : այն եկեղե-
ցականութիւնդ՝ որ քու կրօնական ե-
րեսփոխանութիւնդ է՝ միանալով աղ-
գային երեսփոխանութեան անշուշտ
պարտաւոր է իր արդի գործադիր իշ-

խանութենէն տեսած բռնաբարութեան
համար դիմել Բ. Դուռը, ինչպէս ամեն
ատեն և ամեն հպատակ աղղաց մէջ ե-
ղած է :

Դարձեալ կըսենք ժողովուրդ՝ զգու-
շացիր ապօրինաւորութեան դիմելէ և
գործքով հաստատէ թէ՝ դու օրինա-
ւորութիւն կուղես :

Այսօր կրօնական ժողովը արտաքոյ
կարգի նիստ պիտի ընէ քարճրատիճան
եկեղեցականաց և երեսփոխանաց հետ
խորհրդակցութեամբ Ղալաթիա ժամ 3,
Ս. Պատրիարքի անուան յիշատակութեան
առթիւ եկեղեցեաց մէջ պատահելիք
անկարգութեանց մասին տնօրէնութիւն
մը ընելու : Արդարեւ ալ շատ դառն է
հետեւանքը, եթէ շուտով առաջը չառ-
նուի, մանաւանդ թէ՝ իգական սեռը
շատ վտանգի ենթակայ պիտի մնայ,
ինչպէս է վիժուած և ըն. որոյ հետեւանքն
է մահ, խաղաղութեան պաշտօնէին ե-
րեսէն :

Իսկիւտարէն ալ այս մասին հա-
ւաքուած մահսերագրութեան մը օրի-
նակը հասաւ ձեռքերնիս 3-400 ստո-
րագրութեամբ, զոր վաղը պիտի հրա-
տարակենք :

Արժանահաւատ աղբիւրներէ կիմա-
նանք թէ՝ Գեր. Ներսէս սրբադանի Տե-
ղապահ ընտրուելու մասին երեսփոխա-
նաց մէջ մեծամասնութիւն մը երթա-
լով գոյանալու և զօրանալու վրայ է :

Սզգային ներկայ խնդրոց առթիւ
վարչութեան ժողովոց մէջ երեւան ե-
լած տաղնապը և ժողովրդեան մէջ ել-
նելը վախցուած մօտալուտ յուզմունքը
առանց հետեւանաց և խաղաղութեամբ
անցընելու, և ասոնց մէջ ժողովրդային
Սահմանադրական իրաւունքն ալ ան-
վընդա պահպանած բլլալու համար,
մենք ըստ մեր պարտաւորութեան, առ-
կից երկու շաբաթի չափ յառաջ բա-
րեկարգութիւնն ու խաղաղութիւնը

յարգելու և պահպանելու հրաւեր կարգացինք ժողովրդեան, յորդորելով զիրենք որ 'ի վնաս ժողովրդեան և 'ի խանգարումն բարեկարգութեան' լրագրաց ոմանց և մանաւանդ ալ, այս անգամ՝ յանուանէ յիշատակել հարկեղաւ, Մեղուի և նմաներուն հրատարակած այն գրգռիչ յայտարարութեանցը ականջ չը կախեն, որոնք անպատճառ կերպով երեսփոխանական ժողովոյ սրահին գոց դռները խորտակելու, երեսփոխաններուն գլուխը ճզմելու և զանոնք խորհրդարանէն դուրս վանելով ցիր և ցան ընելու հրաւեր կը կարդային ժողովրդեան, մենք մեր կողմանէ դատապարտելով այդ անարգ, ապրտամբական և մեղապարտ հրատարակութիւններն, և ատենց գրգռիչ իմաստին և բնութեանը վրայ հրաւիրելով կառավարութեան ալ ուշադրութիւնը:

Մենք այն ատեն մեր պարտքը կատարեցինք, սակայն այդ խռովայոյղ թերթերը, կառավարութեան պահած համբերութենէն քաջալերուելով թերեւս և զայդ չարաշար գործածելով, իրենց գրգռիչ քաղաքականութեանը և մեղապարտ հրատարակութեանց մէջ ևս քան զէս յառաջ երթալով, յաջորդցան վերջապէս 70 կամ 80 հոգիէ բաղկացեալ ամբոխ մը դռներ իրենց լսող և հետեող, որոնք ինքզինքնին թրիմեան սրբադանին բարեկամ ու կուսակիցները կոչող քանի մը վարժապետներու, խմբագիրներու և տպարանապետներու առաջնորդութեանը տակ, յանդգնեցան գալ այս վերջին ընդհ. ժողովոյ նիստը խանգարելով, խել մը անկարգութիւն և խռովութիւններ յարուցանելու: Հետեալը այն յուզմունքն ու զայրոյթը, զորմէ երկիւղ ունէինք, օրինաւորութեան և բարեկարգութեան բարեկամ խաղաղ ժողովրդեանը ծոցոյն մէջ յարուցանելու առաջին նշանակը տուած եղաւ թերթեան սրբազան, վերջին ընդհ. ժողովոյ օրը՝ խռովարար ամբոխին նկատմամբ բռնած ներողամիտ և քաջալերիչ ընթացքովը, և երեսփ. ժողովոյ նկատմամբ ալ բռնած թշնամական դիրքովը: Երկուսն սրբազան, որ իբրեւ Պատրիարք Հայոց՝ Ազգին և Տէրութեան առջև պարտականութիւն ունի Ազգին խաղաղութեան ու անդորրութեանը ամենէն աւելի հոգ տանիլ, թրիմեան սրբազան, որ Ազգին և Տէրութեան առջև մեծ պարտաւորութիւն ունի Ազգէն ընտրուած և կայսերական կառավարութեան հաւանութեամբ հաստատուած ու վաւերացեալ Ազգային ժողովոյը և գլխաւորաբար զԱզգը ներկայացնող երեսփոխանական ժողովոյ վիճաբանութեան և որոշման ազատութիւնն ապահովելու փոյթ ունենալ, այն թրիմեան սրբազանը, կ'ըսեմք, այս վերջին ուրբաթ օր այդ մասին բոլորովին անհիյով և անտարբեր գտնուելով, կը թողու որ՝ երեսփոխանական ժողովը այդ խռովայոյղ ամբոխին բռնութեանց

և հալածմանցը ենթարկուի, յայտարարելով ժողովոյ Դիւանին թէ՛ 'Ես գիտէի թէ դռնփակ նիստի որոշումը այս պիտի աղետալի և ծանր հետեանքներ պիտի ունենար, որպէս զի ձեր որոշման դառն պտուղը ձեզի ճաշակել տամ': Եւ յս խօսքը պարզապէս սա կը նշանակէ թէ 'Ես արդէն գիտէի իմ բարեկամներու առաջնորդութեանը ներքեւ այդ 70-80 հոգիէ բաղկացեալ ամբոխին՝ ժողովոյ դէմ յարուցանելիք անկարգութիւնը: Ուստի թողուցի որ ժողովը ալ այդ անկարգութեան զոհ երթայ, առանց ատոր առաջին առնել ուղեւ': Պատրիարքի մը, գործադիր իշխանութեան նախագահի մը կողմանէ՝ ժողովոյ ասկէ աւելի նախատինք, ասկէ աւելի անարգանք, ասկէ աւելի՝ թշնամական դիրք մը չը կրնար ըլլալ:

Եւ ո՞վ է այդ ամբոխը, որուն թէ թրիմեան սրբազան և թէ՛ իւր համախոհն եղող թերթերը խռովութեանը տալու խիղճ չ'են ըներ, և զոր ետեւէն ձգելով թրիմեան սրբազան այս ուրբաթ օր կ'առնէ ժողովոյ սրահը կ'առաջնորդէ, այն միջոցին որ արդէն ժողովը ատենադրեց զոցելով բաժնուած էր: Ո՞վ առաւ այդ իշխանութիւնը իրեն՝ որ ամի մը ամբոխը իբրեւ ժողովուրդ, և երեսփոխանական ժողովէն համար և պատասխան առնելու իրաւունք ունեցող մարմին մը նկատէ զայդ, հակառակ Ազգին ամենամեծ և սրբազան իրաւանցը, որոյ ներկայացուցիչներն արդէն իր դէմը նստած կը գտնուէին, բայց ինքը թողով զատնք՝ այդ ամի մը ամբոխին կամացը համեմատ շարժել կ'ուզէ, և կը թողու որ ժողովոյ դռներն ու պատուհանները խորտակելու փորձ մ'ընելէն յետոյ, ետքն ալ գան ժողովոյ սրահը կոխեն 'ի մեծ անպատուութիւն Ազգ. երեսփ. ժողովոյ:

Ո՞վ տուաւ այդ ամբոխին՝ ազգին և ժողովրդեան կամքը՝ 70-80 անկարգ և խռովայոյղ անձանց վերընծայելու իրաւունքը. ո՞ր ժողովուրդն կամ ազգն է որ արտօնութիւն տուած է այդ ապրտամբ ամբոխին՝ երթալ յանուն ժողովրդեան կամ ազգին գործերու. ո՞վ իշխանութիւն կամ պաշտօն տուաւ այդ խռովանքին երթալ երեսփոխանական ժողովէն հաշիւ, համար և բացատրութիւն պահանջել, որ Ազգին և միայն Ազգին իրաւունքն է այդ. և նորա գործոցը՝ գործնականապէս միջամտելով նիստ կազմելն արգելել յանդգնելու:

Մինչդեռ բուն ժողովուրդն ու Ազգը ասդին խաղաղ ու հանդարտ, իւր երեսփ. ժողովոյն հեղինակութիւնն և որոշումը յարգելով, առանց բարեկարգութիւնը խանգարելու և առանց դժգոհութիւն յարուցանելու պատճառ մը տալու՝ խնդրոյն ելիցը կ'սպասէ:

Կը հարցնեմք թրիմեան սրբազանին և իւր համախոհ թերթերուն թէ այդ ամի մը ամբոխը, զոր իրենք հակառակ Ազգին իրաւանց խռովութեամբ կ'անուանեն, փոխանակ այս անգամ երեսփ. ժողով

վոյ դէմ շարժելու և սորա ազատութիւնը բռնաբարելու, եթէ Պատրիարքարանի բակը խռնուելով թրիմեանի Պատրիարքութենէ անկուսն որ պահանջէին, թրիմեան սրբազանը, կ'ըսեմք, այդ ամբոխին պահանջումն՝ իբրեւ Ազգին և ժողովրդեան օրինաւոր պահանջումն, պիտի հաճէր պատրիարքական գահը թողլով անմիջապէս դուրս ելնելու, և եթէ թրիմեան սրբազան ասանկ պահանջման մ'առաջը զիջանելով հրաժարէր, Բ. Դուռը միթէ կրնար ամբոխի մը ստիպման հետեանքը եղող և Ազգին կամացը կերպարանք չը կըրող այսպիսի հրաժարական մ'ընդունիլ:

Կը հարցնեմք, ինչ պիտի ըներ թրիմեան սրբազան այդպիսի անկարգ, և խռովայոյղ ամբոխի մը դէմը, իւր պարտաւորութեանը դէմ՝ մեղանշելով դորա կամքին առաջը պիտի խոնարհէր, թէ անկարգութիւններ յարուցանող այդպիսի ամբոխ մը օրինաւորութեան և բարեկարգութեան ամբողջ իւր պարտականութիւնը պիտի կատարէր: Ինչո՞ւ չ'ըրաւ ուրեմն այն բանը՝ զոր պիտի ըներ անշուշտ եթէ այդ ցոյցն իրեն և իր պատրիարքական իշխանութեանը դէմ եղած ըլլային, և զայս չ'ընելէն ետքն ալ՝ իւր ներողամիտ և թոյլատու ընթացքովն այդ խռովայոյղ ամբոխին յանդգնութիւնը քաջալերելու և ասով պատճառ տուած եղաւ ժողովրդին արդար զայրոյթը գրգռելու և զանի յուզման առաջնորդելու. վասն զի ժողովուրդը, կամ որ նոյն է Ազգը՝ իրեն դէմ եղած բռնութեանց և նախատանաց մինչև մէկ աստիճան կը համբերէ, մինչդեռ իւր ներկայացուցիչը դեռ կը կենայ. բայց երբ ժողովուրդին երեսփոխանութեան ձայնն ալ խռովելու և սորա գոյութիւնը վտանգի ենթարկելու փորձերն այլ ևս զգալի ըլլալ կ'սկսին, այն ատեն ժողովուրդը կամ ազգն ալ բնականաբար իւր անպատուեալ և նախատեալ երեսփոխանութեանը պատուոյն վրէժխնդիր կանգնելու կ'ստիպուի, զայդ բռնաւորին ձեռքէն ազատելու համար հարկ եղած օրինաւոր միջոցներուն դիմելով, որոյ բոլոր հետեանց պատասխանատուութիւնը թրիմեան սրբազանին վրայ կը ծանրանայ, որն որ կառավարութեան կողմանէ ճանչցուած և հաստատուած Ազգ. երեսփոխանութեան պատիւն ու ազատութիւնը ապահովելու, և կառավարութեան կամացը հակառակ խռնութիւն յարուցանելու նպատակաւ ժողովոյ գումարման տեղը խռովութեամբ զէմ՝ բարեկարգութիւնը անվերջով պահելու մասին փոյթ և անտարբեր գտնուելով, այսօր Տէրութեան և Ազգին առջև պարտազանց միակ պատասխանատու մնացած է նա, որոյ հարկաւ համարը պիտի տայ Բ. Դրան, երբ իր ոյս աններելի ընթացից հետեանքը հարկադրեն կայսերական կառավարութիւնը այս մասին ն. Սրբազանութենէն բացատրութիւն պահանջելու. ն.

Ահաւասիկ ուրբաթ օր Դիւանէն առ Պատրիարքն ուղղեալ գրութիւնը :

Այսօր սեպտ. 28, ժամ 6 թէ և Երեսփոխանաց մեծագոյն մասն ներկայ ըլլալով, Դիւանը տրամադրեր էր ատեան բանալու, սակայն ժողովրդեան բաղմունքիւնը մինչև իսկ ժողովոյ ատեանին կից ժամատուն խոնարհելով և Ս. Նախագահին գտնուած սենեակը գալով չչուկ և աղմուկ յարուցին : Ուստի սոյն պարագայի մէջ ատեան բանալու համար պէտք եղած հանգարտութիւնը ձեռք բերելու երկու միջոց մտածեցինք. մէկը՝ Ս. Պատրիարքի ձեռամբ յորդոր կարգալ ժողովրդեան որ ձգեն զերեսփոխանութիւնը խաղաղութեամբ խորհուրդ ընել. ասոր Ս. Պատրիարքը պատասխանեց որ «այդ միջոց գործածելու ժամանակն անցած է» և երկրորդն է՝ Տէրութեան միջոցաւ ժողովրդեան խօսվարարները դուրս հանել և մնացեալներուն հանդարտութիւնն երաշխաւորելով, երեսփոխանաց ատեան բանալ : Այս երկրորդ միջոցի համար ոչ Ս. Պատրիարք և ոչ դիւանի անդամները հաճութիւն չըտուին : Ուստի սոյնպիսի պարագայից մէջ ատեան բանալն անկարելի դատելով, Դիւանը սոյն յայտարարութիւնն ստորագրեալ կը մատուցանէ Ս. Պատրիարքի, և կը հրաւիրէ Նորին Սրբազնութիւնը ցրուել այսօրուան համար զերեսփոխանս ինչպէս որ հրաւիրեց զնոսա ի ժողով :

Ղալաթիա
28 Սեպտ. 1873

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ՏՍԵՅԱՆ
ԱՍՏԵՓՈՍ ԱՍԼԱՆԵԱՆ
ՏԻԳՐԱՆ ԵՈՒՍՈՒՖԵԱՆ
ՊՕՂՈՍ ՊԱՌՆԱՍԵԱՆ

Երէկ հետեւեալ յաւելուածը հըրատարակած էինք :

Երէկուան օրը խառնուել ժողովրդեան կողմանէ ութը պատուաւոր անձանցմէ բաղկացեալ պատգամաւորութիւն մը թաղ. խորհրդոյ ներկայանալով կը յայտնէ թէ, թաղին ժողովուրդը՝ ուրբաթ օրը Ազգ. երեսփոխանական ժողովոյ ազատութեան խել մը մարդոց ամբոխին կողմանէ Ս. Պատրիարքին թողութեամբ բռնաբարուելուն, անպատուութիւն և ժողովը ցրուել տալ ուղղութիւն միակ պատասխանատուն զՍ. Պատրիարքը նկատելով, և այս դէպքին վրայ Ն. Սրբազնութեան անուան այլ ևս Ս. Պատարագի մէջ յիշողութիւնը հանդարտ խղճիւ լսելու չը կրնալով հանդուրժել, պատրաստուած է յիշողութեան ժամանակ դուրս անունն արտասանելը արգիլել, բայց օրինաւորութիւնն ու բարեկարգութիւնը վերջին անգամ մ'ալ յարգած ըլլալու համար այսօր իրենց պատուարժան թաղ. խորհրդոյ կը դիմեն, որ ժողովուրդին այս արդար և օրինաւոր պահանջումը գոհացնելու համար առանց զինքը ծայրայեղութեանց մղելու, թաղ. խորհուրդը յանձն առնէ զերեւորով որ անկ է,

թաղին ժողովրդեան կամքը զեկուցանելով, ասոր գործադրութեան մասին ժողովուրդը Ս. Եկեղեցւոյ մէջ յուղուելուն շարժառիթն ու հարկը ժամ յառաջմէջ տեղէն բառնալը խնդրելու :

Թաղ. խորհուրդն ալ առանց ընդդիմութիւն մը ցոյց տալու կը հաճի պատգամաւորութեան ներկայացուցած ժողովրդեան այս կամքը տեղեկագրել ի Պատրիարքարան, պատասխանը մինչև յառաջիկայ կիրակի տրուել խոստանալով :

Միւսոյն պատճառաւ ժողովրդական նմանօրինակ ցոյց մ'ալ Պէշիկթաշ տեղի ունեցաւ երէկ Ս. Եկեղեցւոյ մէջ, որոյ նկարագրութիւնը յստակ կը տեսնուի տեղւոյն թաղ. խորհրդոյ և քահանայից դասուն կողմանէ առ կրօնական ժողովն ուղղեալ հետեւեալ տեղեկագրոյ մէջ :

Գերապատիւ Սրբազան Հայր և Պատկառելի կրօնական ժողով :

Այսօր Ս. Եկեղեցւոյ մէջ Ս. Պատարագի ժամանակ դժբաղդաբար սարսափելի յուզման մը հանդիսատես դրուեցաւ, կը փութամբ համառօտիւ ելլելով իմաց տալ Պատկառելի ժողովոյդ, որպէս զի շնորհ ընէք ժողովրդին սրտերը հանդարտեցնել :

Ս. Պատարագի մէջ Պատրիարքի յիշատակութեան ժամանակ բաղմունքիւ ձայներ միաբերան աղաղակ բարձին «չը պիտի յիշուի, չենք ուզեր, մի յիշէք և ընդ» պօռալով ասոր վրայ պանդուխտ եղբայրներ (որոնց մեծ մասը թաղիս բնակիչներէն չ'եղող և այսօր միայն եկող պանդուխտներ էին) ոտք ելան մեծ իրարանցումով որպէս թէ չը յիշուի պօռացողները գտնալու նպատակաւ : Աղաղակ մ'է բրցուցին Ս. տաճարին մէջ որ, երթալով շատցաւ, լցուեցան եկեղեցւոյ բակը և սկսան սատու կապէս իրար ծեծել փարատել, վերնաստունէն կանանց վայնասունը մէկ կողմէն, անմեղ մանկոց սոյն յուզման մէջ ոտքի տակ երթալը միւս կողմէն, հայր հայուն հետ սարսափելի կըքով իրար թշնամանը մէկ կողմէն, վերջապէս Ս. Պատարագի ահաւոր խորհրդոյ ժամուն՝ ամէն կերպ նախատինք հայհոյութիւն և ըն. սարսափ կը պատճառէր, միջամտել և խաղաղեցնել ուղղութեան շատը ծեծուեցան, որոնց մէջ կը գտնուին Եկեղեցւոյս վրթանէս վարդապետ և ժամակոչը :

Վերջապէս թաղիս Ոստիկանները վազելով հասան Ս. Եկեղեցին և բազում դժուարութեամբ հազիւ կրցան իրարմէ բաժնել, թաղական խորհուրդս եկող աստիճանաւորաց առջև, խնդրոյն կրօնական ըլլալը հասկցնելով, խնդրեց որ ձերբակալութիւններ չ'ըլլուին, խոստանալով որ եղելութիւնը Պատրիարքարան կը հաղորդէ պարտու պատշաճը տնօրինելու, ուրիշ անգամ մ'ալ այսպիսի դէպք չի պատահելու համար :

Այս դժբաղդ եղելութիւնը ծանուցանելով կրօնական պատկառելի ժողովոյդ, կ'աւելցնենք որ եթէ չուտով և որոշ տնօրէնութիւն մը չ'ըլլուի և առաջը չ'առնուի, հետեւանց պատասխանատուութիւնը ձեր վրայ կը մնայ :

Մնամք Ձեր Սրբազնութեան
Ամենախոնարհ ծառայք

(Սարգսիս Բէ-ն)

Դասս Գահանայից

Անդամ Թաղ. խորհրդոյ

30 սեպտ. 1873

Խիստ արժանահաւատ աղբիւրէ մը իմացանք որ՝ այս առաւօտ Գեր. Թաղէոս սրբազան Ս. Պատրիարք Հօր վերագրեալ գրութիւնը կը ներկայացնէ և իւսկիւտարի ջորիի առածը յիշելով կը յորդորէ որ հրաժարականը տայ առանց ժողովուրդը պառակտելու, ասոր Ս. Պատրիարքը կը պատասխանէ թէ՝ ատանկ բաները կարեւորութիւն չունին. ես արդէն, կըսէ, յառաջիկայ կիրակի օր պիտի երթամ Պէշիկթաշ, տեսնելու համար թէ՝ ո՞վ է զիս չուղղը :

Մեր խօսելիքը վաղը :

Բարձր. Միտհաթ բաշա հինգշաբթի օր մեր Ազգային Հիւանդանոցը այցելութեան երթալով, ամեն յարկերն ալ չըլլելով մի քան միջոց աչքէ անցընելէն յետոյ, Յ Օսմ. ոսկի նուէր մը շնորհելով մեկնեց է :

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐԳ

ԳԱՂՂԻԱ

Բարիդ 10 հօկտ.

Պ. Կրէվիի խմբագրութեամբ տեսարակի մը հրատարակութեանը կ'սպասուի, ի նպատակ հանրապետականաց շահուցը պաշտպանութեան :

Օմալի դքսին Մէցի պատերազմին դաշտերը այց ելնելու համար Գերմանական կառավարութեան կողմանէ հըրաման չը տրուելուն շարժառիթը սա է եղեր երկիւղիւ թէ չ'ըլլայ որ Լօրէնի մէջ դքսին ներկայութիւնը՝ Բուսիոյ կառավարութեան դէմ ժողովրդային ցոյցեր ըլլալու պատճառ մ'ըլլայ :

Բարիդ 12 հօկտ.

Բարիդի քաղաքապետական ժողովոյ 27 անդամոց ստորագրութիւնը կըրող գրութիւն մը կը յայտարարէ թէ խորհրդարանը իշխանութիւն չ'ունի ազգային վեհապետական իրաւունքը ազգէն բառնալու, և թէ ժողովրդին մեծագոյն մասն ալ Շամպօրի կոմսին դիտումները կը մերժէ ընդունել :

Պ. Բուհէ, նամակ մը գրելով, ամսոյս 15ին Պոնաբարթեանց բոլոր երեսփոխանաց ի ժողով գումարելու հարկը կը յայտնէ : Ժողովրդային ընդհանուր քուէարկութեան կուսակից բոլոր երեսփոխաններուն ալ պարտք կը դնէ հանրավարութիւնը պաշտպանել Գաղղիոյ

մէջ առաջագրեալ միապետութեան դէմ, որ հանրապետութեան ժըխտումն է: Հուսկ ուրեմն խորհուրդ կուտայ ժողովրդային ընդհանուր քուէարկութիւն մը ձեռք բերելու համար մաքանիլ:

Երէկ Պազէն մարաշախտի դատաստին մէջ քննութեան տեղեկագրին ընթերցումէն յետոյ, ուր մարաշախտին ընթացքը խափառ քննադատուած է, ամբաստանելոյն ինքզինքը արդարացրնելու համար գրած մէկ յիշատակագիրը կարդացուեցաւ, որ կ'ըզրակացնէ թէ իւր խիղճը հանգիստ է, և թէ դէպքերն ամեն բանէ աւելի զօրաւոր էին: Դատաստանական ատենին նախագահ Օմալի դուքը ետքէն ամբաստանութիւնները կարդացնել տուաւ, որն որ կ'ըզրակացնէ թէ մարաշախտը պարտականութեան պատուոյն պահանջման ըստ ամենայնի համաձայն վարուած չէ:

Այս միջոցին Պազէն մարաշախտը խուզեալ կ'երևէր:

Զրոյց կայ թէ Սթոֆէլ զննապետը պատերազմական ատենի մ'առաջը դատաստանի պիտի քննուի:

ԱՆՍՏՐԻԱ—ՀՈՒՆԳԱՐԻԱ

Սալձպուրկ 12 հոկտ.
Շամպորի կոմսը քաղաքս հասաւ, ուր ազգային ժողովոյ աջակողմեան բաւոր անդամոց կողմէն հասնող պատգամաւորութիւնը պիտի ընդունի:

ԳԵՐՄԱՆԻԱ

Պէրլին 10 հոկտ.
Արքայական հրամանագիր մը աւագափողովը լուծելով, ամսոյս 28ին նոր ընտրութիւնը կը հրամայէ:

Բոզէն 12 հոկտ.
Լէտօշովսքի արքեպիսկոպոսը ծանրապէս հիւանդ ըլլալով, ազատուելու մասին անյոյս են:

ԱՆԳՂԻԱ

Լօնտրա 10 հոկտ.
Սըր Սամուէլ Պէյքըր տիկնոջը հետ հոս հասաւ:

ՀԵՂՈՒՄ

Աթէնք 11 հոկտ.
Վաճառանոցին մօտ ոգելից հեղանիւթոց երկու գործարանաց մէջէն հըրդեհ մը պատահեցաւ:

ԱԶԴ

Սալմաթօմուք Պալօղլու փողոց, աղջկանց վարժարանին կարգը 68 թիւ տունը, Պալատու Ս. Հրեշտակապետ եկեղեցւոյ շէնք ըլլալով, մահիւլէն ծախու հանուած, և անուրդի դրուած ըլլալով մինչև ցարդ 7500 շրջի ելած է: Ուստի կը ծանուցուի հասարակութեան թէ գինն աւելցնելով առնելու զողը պէտք է դիմել Ս. Հրեշտակապետ եկեղեցւոյ Թաղ. Խորհրդարանը

կիրակի և ուրբաթ օրերը մինչև Հոկտ. 21 ի կիրակի օրը, ուր վերջին գինը վրան մնացողին անպատճառ ծախուելով ստակը պիտի առնուի:

Ա Զ Դ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՍ
որ ինչպէս ասկից առաջ ծանուցուեցաւ, սեպտեմբեր 1 էն ի վեր բացուած է, 1000 բաժինէ կը բաղկանայ, և նպատակն է բաժանորդներէն ամէն ամիս հաւաքած գումարովը բաղդ (բրիմ) ունեցող ըլլալթուղթեր գնել, վիճակահանութենէն զարնելիք բաղդին հաւանականութեանն սպասելով:

Բաժանորդք մէկ Օսմ. ոսկի նախանկան տուրք տալով, ամէն ամիս ալ կանխիկ մէկ քառորդ Օսմ. ոսկի պիտի վճարեն չարունակ 5 տարի:

Վիճակահանութենէն զարնելիք բաղդը բաժանորդաց մէջ բաժնուէլէն զատ, հինգ տարիէն վերջն ալ ընկերութիւնը լուծուելուն իւրաքանչիւր բաժանորդիւր վճարած ստակն ամբողջ նորէն ետ պիտի առնէ:

Ստորագրութեան տեղն է Պօլիս ֆինճանճըլար ճատտէսի Եուսուֆեան խանի դիմացի կարգը Պետրոս Էֆէնտի Բափաղեանի վաճառատունը թիւ 34:

Աւելի ընդարձակ տեղեկութիւն առնել ուղղը փերոյիշեալ վաճառատունը պէտքէդիմել:

Նախագահ

Բաժանորդական ընկերութեան

Մարգիւ Աբրահամեան

ԴՐԱՄԱՏՈՒՆ ԱՐԺԵԹՂԹՈՑ

Ի Կ. Պօլիս Պահճէ—Գալիս

Մեծ Մաքսատան դէմը թիւ—15

Մեծ Շահ 100,000 Ֆրանք

Մերձակայ Լատինական նոյեմբեր 1ին Գերմանիոյ Կօթա քաղքին մէջ քաշուելիք Պուքրէշի պարգևաւոր փոխառութեան Արժէթղթոց վիճակահանութեան Բաղդապոսէրը կը ծախուին մեր Դրամատունը շահաւոր պայմանօք:

Թէ Թուրքիոյ և թէ օտար տէրութեանց ամեն տեսակ Արժէթղթոց փոխանակութիւնը կ'ըլլան մեր Դրամատան մէջ, նոյնպէս նաև անոնց կտրոնները կը զեղչուին դոհացուցիչ կերպով, բոլոր Արժէթղթոց մինչև հիմայ տեղի ունեցած վիճակահանութեանց վրայ մանրամասն տեղեկութիւն կը տրուի յաճախորդաց:

Տէմիրգափուլեան և Զօպանեան Ընկ.

JOB

ԲՈՒՆ ԺՈՊ
ՍԻԿԱՐԻ ԹՈՒՂԹ

Կը ծախուի չափաւոր գնով Եօրկիատի Խան թիւ 8 Պաղճէ—Գալու: Շատ գնողներու համար բաւական զեղչ կ'ըլլայ:

ՅԱԶՈՐԴՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՏՐԻԱՐԲԱՅՆ ԵՐՈՒՍԱՂՆՄԻ

Ի Յակոբայ Առաքելոյ տեառն եղբօրէ մինչև ցմերս ժամանակ

Աշխատասիրութեամբ Բառնարաս վարդապետի Գանձակեցւոյ

Ի Միաբանութենէ

Սրբոյ ուխտին Սրբոց Յակոբեանց

Տպագրութիւն Յ Գալաֆեան

Այս տետրակը քառածայ մեծ դերքով 106 էջերէ կը բաղկանայ. պարուց նակութիւնն է խիստ հետաքրքրական 120 էն աւելի պատմական յիշատակներով լի, թէ և համառօտ:

Այս տետրին վերջն ալ առաքելոց յաջորդութիւնը դրուած է, նա և ընդարձակ քրիստոնէական մ'ալ ունի ցանկէն առաջ:

Այս յիշատակարանը չկրնար թաքստի մնալ հայատնիչ և հետաքրքրէ անձանց աչքէն, թանդարանաց յատուկ մէկ զարդն է. Արժ. Բառնարաս վարդապետ իւր քսակէն տուածով աշխատեցաւ և հրատարակեց այս գըրքոյկը. ինչպէս որ յառաջարանին մէջ ալ խօսած է:

Գինն ալ խիստ դիւրամատչելի ըրաւ քիչ մը փնաս յանձնառու ըլլալով, կը ծախուի Եղբարց Գալաֆեան գրանոց և ամեն հայ գրավաճառաց քով. ի գին 3 շըշ:

ԲԷՋՊԵՐԻ ԼԻՍԱՆԸ ԹԻԻՐԻԻ

ԲԻԹԱՊԸ ԹԱՍԸ

ԳԱՎԱՅԻՏԻ ԱՐԱՊԻՅԷ

Կրթութիւն Տաճկերէն լեզուի առնուն դասագրքիս յառաջարանութեանը մէջ խոստացածս ահա կատարեցի Վաւաշնորդ թիւրք. լեզուի անուամտասներկու հատոր դասագիրք յօրի ներով, որոնցմէ սոյն իններորդը առաջին անգամ հրատարակած ըլլալով կը նուիրեմ Օղգ. մանկատան:

Կը ծախուի 10 դահկանի. Պարաքան և ամէն Հայ գրավաճառաց քով:

Պ. ԳԱԼԼՊՃԵԱՆ

ՏԵՂԵԿԱԳՐՈՒԹԻՆ

ԸՆԴՀԱՈՒՐ ՎԻՃԱԿԻՆ

Գ. Ա. Ղ. Ա. Տ. Ի. Ո. Յ.

Աշխատութեամբ

Նախնեան Պօղոս վարդապետի Գ. Աշխատութիւն Հեղինակին կը գտնուի ամէն գրավաճառաց քով և կամուրջին գլուխը Պարաքան գին երեք շուրուշ:

ՏԵՐ ԵՒ ՊԱՏՈՍԻԱՆՏՈՒ

ՕԳՍԷՆ ԽՕՃՍԱՐԵԱՆ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ Օ. ԽՕՃՍԱՐԵԱՆ

ԵՈՒՍՈՒՅԵԱՆ ԽԱՆ

ՎԵՐԻ ՅԱՐԿ ԹԻԻ 7